

Groninger ganzenakkoord 2023-2029

Aanleiding

De provincie Groningen kent gebieden waar trekganzen rusten en foerageren. Ganzen zijn beschermde vogels op grond van de Wet natuurbescherming. Voor de trekganzen hebben we een bijzondere internationale verantwoordelijkheid gezien de functie die Nederland heeft gedurende het winterhalfjaar. Naast trekganzen kennen we standganzen. Dit zijn ganzen die jaarrond in ons land verblijven en schade veroorzaken in zomer en winter. Ook voor standganzen geldt dat Nederland moet zorgdragen voor een gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten. De ganzen in Groningen veroorzaken te veel schade wat aanleiding geeft om met betrokken partijen afspraken te maken hoe we dit voor de toekomst gaan verminderen. Sinds 2014 hebben partijen gezamenlijke afspraken in het ganzenakkoord. Met het ganzenakkoord voor de periode 2023 tot en met 2029 hernieuwen we de gezamenlijke afspraken.

Overwegende

1. dat Nederland internationale verplichtingen is aangegaan voor de bescherming van ganzen, die in het bijzonder strekken tot bescherming van trekganzen;
2. dat de provincie een wettelijke taak heeft ten aanzien van het verlenen van tegemoetkomingen voor faunaschade voor zover de schade redelijkerwijs niet voorkomen of beperkt had kunnen worden;
3. dat de aantallen kolgans, grauwe gans en brandgans als trekvogels toenemen;
4. dat het aantal broedende ganzen in Groningen toeneemt, terwijl de zomertellingen geen grote aantalsveranderingen laten zien;
5. dat de doelstellingen in het eerste Groninger Ganzenakkoord over de schadebestrijding van ganzen niet zijn gehaald;
6. dat boeren nog altijd aanmerkelijke schade leiden door ganzen, die zich concentreert in een beperkt aantal gebieden;
7. dat faunaschade in de provincie Groningen vooral wordt veroorzaakt door ganzen (90%), met name door trekkende brandganzen (ca. 50%) en grauwe ganzen (ca 40%);
8. dat de schade hoofdzakelijk optreedt aan voorjaarsgras (ca. 75%), gevolgd door wintergraan (ruim 10%) en zomergras (5%) en dat de omvang van de schade aan voorjaarsgras is gestegen tot meer dan 2.500.000 kilogram droge stof en de schade aan zomergras is gestegen tot meer dan 200.000 kilogram droge stof (zie bijlage 3);
9. dat de kosten voor ganzenopvang en ganzenschade de afgelopen jaren hoger ligt dan het provinciale budget (kosten +/- 1.000.000 euro; budget 800.000 euro);
10. dat veel factoren invloed hebben op het uiteindelijke schadebedrag, waaronder de grasprijs en organisatiekosten voor het verlenen van tegemoetkomingen;
11. dat niet alle schade die boeren ondervinden getaxeerd en/of vergoed wordt binnen de huidige tegemoetkomingsregels;
12. dat de administratieve systemen (FRS, SRS en MijnFaunazaken) door grondgebruikers en jagers als belastend worden ervaren;
13. dat een effectieve schadebestrijding een actieve en gerichte aanpak op gebiedsniveau vergt;
14. dat ondersteunend afschot aan verjaging van trekganzen juridisch gezien alleen samen kan gaan met het bieden van voldoende foerageer- en rustgebieden waar de ganzen naar uit kunnen wijken;
15. dat de huidige foerageergebieden te klein zijn en beter benut kunnen worden;

Doel

Het akkoord streeft als hoofddoel naar het bereiken van een goed evenwicht tussen het duurzaam in stand houden van beschermde, van nature voorkomende ganzenpopulaties in Groningen enerzijds, en de landbouwschade die daarmee samenhangt anderzijds.

Concreet betekent dit:

1. Voldoen aan de door Nederland aangegane internationale verplichtingen voor trekganzen en in Nederland aanwezige standganzen;
2. De totale schade door ganzen in de provincie Groningen goed in beeld brengen.
3. De schade veroorzaakt door trekganzen buiten de foerageergebieden in jaarlijkse stappen terug brengen en binnen het wettelijk kader tot een minimum te beperken (zie ook punt 6);
4. De schade veroorzaakt door standganzen in jaarlijkse stappen terug brengen en binnen het wettelijk kader tot een minimum te beperken (zie ook punt 6);
5. De schade veroorzaakt door populaties van exoten en verwilderde boerenganzen binnen het wettelijk kader tot een minimum beperken (zie ook punt 6);
6. De totale schade door ganzen uitgedrukt in kilogram droge stof in stappen terug te brengen naar 2.400.000 kilogram en daarna naar 2.100.000 kilogram (respectievelijk 90% en 80% van het schadeniveau in 2021) en deze te concentreren in foerageergebieden (>75%, nu ruim 50%), en de schade aan zomergras terug te brengen naar 150.000 kilogram en daarna naar minder dan 100.000 kilogram (respectievelijk 60% en 40% van het schadeniveau in 2021).
7. De geleden schade op grond van een rechtvaardige provinciale regeling op een efficiënte en effectieve wijze vergoeden;

Doelstelling 2023 in relatie tot doelstelling 2014

Eén van de uitgangspunten van het akkoord van 2014 was het terugbrengen van de feitelijk uitgekeerde schade door overzomerende ganzen tot het schadeniveau van 2005 voor grauwe gans en 2011 voor brandgans. Dit doel verliezen we niet uit het oog.

Het streven in dit akkoord blijft het zo ver mogelijk minimaliseren van de zomerschade. In dit akkoord sturen we aan de hand van de totale schade, in plaats van de uitgekeerde schade. Bij de uitgekeerde schade spelen namelijk ook beleidskeuzes zoals eigen risico en stijgende grasrijzen een rol. Bij de tussentijdse evaluaties zoals genoemd in dit akkoord kan de doelstelling zoals hierboven verwoord onder punt 6 aangescherpt worden om dit doel – de minimalisatie van zomerschade – te bereiken.

Met als uitgangspunt het bovenstaande, komen we tot de volgende afspraken:

Algemeen

1. De afspraken worden gemaakt voor de periode van 2023 tot en met 2029;
2. Partijen spreken de urgentie uit om tot een betere balans tussen schadebestrijding en bescherming te komen. Dit betekent dat er – binnen het wettelijk kader – een intensivering van de schadebestrijding nodig is gezien de huidige schadeomvang. Daarbij erkennen partijen de noodzaak om tot gezamenlijke oplossingen te komen ten aanzien van de uitwerking van dit akkoord;
3. In 2025 en 2027 vinden een tussentijdse evaluaties met de deelnemende partijen plaats over de voortgang van dit ganzenakkoord;
4. Alle aspecten, welke van invloed (kunnen) zijn op de doelstelling van het onderhavige akkoord worden gemonitord door het meten van de parameters: afschot, schade (in hectares, kilogram droge stof en bedrag per eenheid), aantallen ganzen per soort, de uitvoering en het effect van de schadereducerende maatregelen op de omvang van de schade, de functionaliteit van de foerageergebieden en de deelname binnen de foerageergebieden;

5. Partijen werken de monitoring samen nader uit;
6. Partijen werken samen met de Faunabeheereenheid Groningen aan de onderbouwing van faunabeheerplannen ten aanzien van ganzen en stellen relevante en beschikbare informatie aan de faunabeheereenheid ter beschikking voor de onderbouwing;
7. Partijen komen minimaal eenmaal per jaar bij elkaar en bespreken, onder meer aan de hand van de resultaten van de monitoring, de effectiviteit van het beleid tot dusverre, bewaken de voortgang en nemen, indien de schade geen dalende trend vertoont, in gezamenlijk overleg maatregelen om de effectiviteit te vergroten.

Foerageergebieden

1. De foerageergebieden zoals deze in 2015 en 2018 zijn vastgesteld, blijven minimaal in de huidige omvang gehandhaafd. Partijen erkennen de noodzaak om de foerageergebieden uit te breiden. Partijen onderzoeken het draagvlak en de mogelijkheden om een aanvullend foerageergebied aan te wijzen, dan wel de huidige foerageergebieden in omvang te vergroten. Uiterlijk in de eerste helft van 2023 dient hiertoe een voorstel in het GAK besproken te worden;
2. Indien partijen dit nodig achten, kan de begrenzing en omvang van de foerageergebieden tussentijds aangepast worden;
3. De deelname binnen de foerageergebieden wordt daar waar mogelijk gemaximaliseerd en heeft nagenoeg uitsluitend betrekking op overjarig grasland, incidenteel op akkerpercelen indien dit ten goede komt van de rust in het foerageergebied;
4. De foerageergebieden zijn van kracht van 15 september tot 1 april. Deze periode kan verlengd worden tot 15 mei wanneer er sprake is van een aanzienlijk aantal foeragerende brandganzen. Bij een verlenging van de beheerperiode blijft de automatische taxatie van toepassing;
5. In de periode dat een ganzenfoerageergebied in werking is, vinden daar geen verjagingsacties en (ondersteunend) afschot van trekganzen plaats.;
6. Binnen de foerageergebieden wordt schade automatisch getaxeerd en vergoed;
7. De partijen zetten zich naar hun vermogen in voor het waarborgen van gunstige omstandigheden voor foeragerende ganzen in de foerageergebieden in de periode dat deze van kracht zijn.

Toelichting bij foerageergebieden

De foerageergebieden zijn ingesteld om de trekganzen in de winter op te vangen en een plek te geven om te foerageren. Deelname aan de foerageergebieden is op vrijwillige basis en binnen de gebieden worden percelen automatisch getaxeerd en gewasschade volledig vergoed. De kosten die met deze gebieden gemoeid gaan kunnen ook als beheer gezien worden, in plaats van als schade. Het is namelijk de bedoeling dat de ganzen in deze gebieden foerageren.

Eén van de doelstellingen in dit akkoord is daarom ook het verder concentreren van de schade binnen de foerageergebieden. In hoeverre het gestelde doel gehaald kan worden zal onder andere afhangen van de mogelijkheid om een extra foerageergebied in te stellen. Dit zal nader worden verkend.

Schadebestrijding

Algemeen

1. De gebiedsgerichte maatwerkplannen voor schadebestrijding worden gecontinueerd en uitgebreid in goede onderlinge afstemming, afgestemd op de lokale schadehistorie. Deze plannen worden in 2023 uitgewerkt, zodat deze vanaf de winter van 2023/2024 gebruikt

kunnen worden. In de maatwerkplannen wordt de wijze van schadebestrijding en beperkingen nader uitgewerkt en wordt de schadebestrijding effectiever en adequater ingericht. Hierbij zal gebruik gemaakt worden van ervaringen die zijn opgedaan in de eigen provincie en andere provincies;

2. Er worden één of meerdere betaalde coördinatoren benoemd die functioneren als aanspreekpunt voor de maatwerkplannen en toezien op de uitvoering ervan. De provincie neemt hiertoe het initiatief. De rol van coördinator behelst ook het waar nodig ondersteunen van administratieve zaken die samenhangen met de schadebestrijding en tegemoetkomingsaanvragen;
3. Partijen onderzoeken de noodzaak en mogelijkheid om betaalde schadebestrijdingsteams in te zetten om te komen tot een gecoördineerde schadebestrijding. Hiertoe wordt een werkgroep ingesteld die rapporteert aan het GAK en uiterlijk in de eerste helft van 2023 haar bevindingen rapporteert.
4. Er worden op voorhand geen middelen of methoden voor schadebestrijding uitgesloten. De gereedschapskist zoals geformuleerd onder het G7-akkoord vormt het uitgangspunt. Er worden alleen maatregelen uitgevoerd die worden voorgedragen door het GAK;
5. Personele inzet op beheer en schadebestrijding wordt door alle partijen binnen hun vermogen geleverd, inclusief medewerking bij het onderhouden van vergunningen, ontheffingen en opdrachten en het openstellen van natuurgebieden voor uitvoerders van de afgesproken maatregelen mits dit past binnen de natuurdoelen voor het betreffende natuurgebied;
6. Voor zover afschot ondersteunend aan verjaging is (bij de trekganzen); geldt er per dag, per perceel en per jachtaktehouder een maxima aan het aantal ganzen dat bij afschot gedood mag worden. Dit geldt niet voor beheer dat gericht is op het beperken van de populatieomvang.

Trekganzen

1. Nadruk ligt op het planmatig verjagen van trekganzen naar de foerageergebieden en Vogelrichtlijngebieden. Bij de inzet van maatregelen ter verjaging van ganzen, inclusief ondersteunend afschot, wordt verontrusting en schade aan overige natuurwaarden zoveel mogelijk voorkomen.
2. Voor grauwe gans en brandgans geldt een winterrustperiode van 1 november tot 1 maart. Voor kolgans geldt de winterrust van 1 november tot 1 april. Ondersteunend afschot van trekganzen in de winterrustperiode is alleen mogelijk op kwetsbare gewassen buiten de foerageergebieden;
3. Buiten de winterrustperiode is ondersteunend afschot van trekganzen mogelijk op alle gewassen buiten de foerageergebieden.

Standganzen

4. Nadruk ligt op het planmatig voorkomen van verdere groei van de populaties standganzen en het zoveel mogelijk beperken en voorkomen van schade buiten natuurgebieden.
5. In de periode 1 maart tot 1 november is afschot van grauwe gans in de gehele provincie Groningen op alle gewassen mogelijk met uitzondering van de foerageergebieden vanaf 15 september en in maart;
6. In de periode 1 april tot 1 november is afschot van kolgans in de gehele provincie Groningen op alle gewassen mogelijk, met uitzondering van de foerageergebieden vanaf 15 september;
7. In de periode 1 maart tot 1 november is afschot van brandgans in de gehele provincie Groningen op alle gewassen mogelijk, met uitzondering van de foerageergebieden vanaf 15 september en in maart tot respectievelijk 15 mei bij een verlenging vanwege een aanzienlijk aandeel brandganzen (zie kopje foerageergebieden onder punt 4);

8. Legselbeheer en gecoördineerd afschot van koppelvormende grauwe ganzen wordt, daar waar dat effectief is, mogelijk gemaakt en uitgevoerd.

Exoten en verwilderde boerengans

9. Nadruk ligt op het zoveel mogelijk beperken van populaties van exoten en verwilderde boerengans om zodoende schade zoveel mogelijk te voorkomen;
10. De provinciale aanwijzing/opdracht voor bestrijding van exoten en verwilderde boerengans blijft gehandhaafd;
11. Exoten en verwilderde boerengans mogen met alle wettelijk toegestane middelen worden bestreden met de kanttekening dat de rust van trek ganzen te allen tijde gegarandeerd blijft.

Toelichting bij coördinatoren, schadebestrijdingsteams en werkgroepen

De rol en nadere invulling van de coördinatoren en schadebestrijdingsteams zal in nauw overleg met de partijen van het GAK en de FBE worden bepaald. In beginsel is het de bedoeling om hiermee de gebiedsgerichte schadebestrijding te ondersteunen met betrokkenen uit het gebied (en dus geen partijen van buiten het gebied).

Het is de bedoeling om diverse werkgroepen in te stellen die onderdelen van dit akkoord verder gaan onderzoeken en uitwerken. Deze werkgroepen rapporteren aan het GAK, waarna het GAK beslist over het al dan niet implementeren. De werkgroepen kunnen uit leden van het GAK bestaan en ook uit andere betrokkenen die door partijen uit het GAK worden voorgedragen. De provincie neemt het initiatief om deze werkgroepen op te starten en de coördinatoren te benoemen.

Financiering

1. Deelnemers van een foerageergebied krijgen 100% van de getaxeerde schade vergoed en er wordt geen behandelbedrag in rekening gebracht;
2. Deelnemers van een foerageergebied ontvangen een deelnemerspremie per schadehectare van € 70,-;
3. Buiten de foerageergebieden geldt voor de winterperiode een schadevergoeding van 95%.
4. Schade, veroorzaakt door stand ganzen in de zomerperiode, wordt voor maximaal 95% van de door het BIJ12 Faunazaken getaxeerde schade uitbetaald;
5. Bij aanvragen voor een tegemoetkoming in de schade bij BIJ12 Faunazaken waarbij schade wordt uitgekeerd, wordt het behandelbedrag terug betaald (statiegeldregeling);
6. Partijen stellen een werkgroep in om de mogelijkheid te onderzoeken om grondgebruikers die schade terugdringen positief te belonen. Deze werkgroep rapporteert aan het GAK en levert in de eerste helft van 2023 een plan van aanpak op.

Slotbepalingen

1. Dit akkoord ziet niet toe op het bestrijden van overlast door ganzen binnen de bebouwde kom;
2. Indien het Groninger ganzenakkoord ergens niet in voorziet en waarover ook in landelijk verband geen afspraken over gelden, worden in overleg met betrokken partijen nadere afspraken gemaakt;
3. Indien de algemene afspraken voor individuele gevallen leiden tot onevenredige schade, kan voor specifieke gevallen worden afgeweken om tot een rechtvaardige tegemoetkoming te komen;
4. Bij strijdigheid tussen natuurdoelen en schade(bestrijding) van ganzen, zoeken de partijen gezamenlijk naar oplossingen;
5. Partijen spreken de intentie uit om zoveel mogelijk tot gezamenlijke oplossingen te komen bij geschillen ten aanzien van de uitwerking van dit akkoord.

Definities

Trekganzen

- grauwe gans in de winterperiode
- brandgans in de winterperiode
- kolgans in de winterperiode
- rietgans (toendra- en taigarietgans)
- kleine rietgans
- rotgans (zwarte rotgans, witbuikrotgans)
- dwerggans
- roodhalsgans

Standganzen

- grauwe ganzen die jaarrond in Nederland verblijven
- brandganzen die jaarrond in Nederland verblijven
- kolganzen die jaarrond in Nederland verblijven
- Grote Canadese gans

Exoten

- Nijlgans (halfgans)
- Indische gans
- Verwilderde boerengans en hybriden.

Status ganzen op basis van de definities

- Onder trekganzen worden verstaan de onder de definitie van trekganzen genoemde soorten die gedurende een bepaalde tijd in de winterperiode in Nederland overwinteren. Dit zijn circa 2 miljoen dieren. Onder de trekganzen bevinden zich ook soorten waar in de zomerperiode (1 april- 1 oktober) het zomerregime op van toepassing is.
- In het akkoord zijn de kleine rietgans, toendrarietgans, taigarietgans, rotgans, zwarte rotgans, witbuikrotgans, roodhalsgans, sneeuwganzen en dwergganzen niet genoemd. Deze soorten zijn op basis van de Vogelrichtlijn als beschermd aangemerkt en veroorzaken relatief weinig schade. Omdat ze weinig schade veroorzaken, is beheer en schadebestrijding van deze soorten op basis van het ganzenakkoord niet aan de orde.

Winterperiode

De winterperiode loopt van 1 oktober tot 1 april (horende bij het kopje 'Financiering').

Zomerperiode

De zomerperiode loopt van 1 april tot 1 oktober (horende bij het kopje 'Financiering').

Winterrust

Winterrust betekent geen schot op overjarig/blijvend grasland gedurende een aantal maanden maar wel bij dreigende schade de mogelijkheid tot opzettelijk verontrusten van grauwe gans, kolgans en brandgans.

Foeragegebieden

De Foeragegebieden zijn die gebieden die door Gedeputeerde Staten zijn aangewezen, waarin aanwezigheid van ganzen in een specifieke periode wordt geaccepteerd; automatische taxatie van schades plaatsvindt en de volledige schade wordt vergoed. In de foeragegebieden vinden geen verjagingsacties en geen afschot plaats in de periode dat deze in werking zijn.

Deelnemende partijen

De partijen treden bij het sluiten van het Groninger ganzenakkoord en bij de uitvoering daarvan vanuit het gezamenlijk perspectief naar buiten. De deelnemende partijen zijn:

- Stichting Het Groninger Landschap
- Staatsbosbeheer
- Vereniging Natuurmonumenten
- Land- en Tuinbouw Organisatie (LTO)
- Groninger Agrarische Collectieven (Collectief Groningen West, Collectief Groningen Midden, ANOG)
- Wildbeheereenheden Groningen (WBEG)
- Provincie Groningen

**Het Groninger
Landschap**

Natuurmonumenten

**LTO
noord**

**BOEREN
NATUUR**

wildbeheereenheden in **groningen**

**provincie
groningen**

Bijlage 1 – Procesafspraken

Minimaal 1x per jaar

- Bespreken van de voortgang van de afspraken in het GAK.

Eerste helft 2023

- Aanstellen van coördinator(en) voor schadebestrijding;
- Instellen van werkgroepen voor:
 - Betaalde schadebestrijdingsteams voor gecoördineerde schadebestrijding;
 - Uitbreiden bestaand/aanwijzen nieuw foerageergebied;
 - Positief belonen schadereductie;
- Opstarten en uitwerken van gebiedsgerichte maatwerkplannen voor schadebestrijding;
- Rapportage aan GAK over opzetten van betaalde schadebestrijdingsteams;
- Rapportage aan GAK over uitbreiden van bestaande foerageergebieden en/of het aanwijzen van een nieuw foerageergebied;
- Rapportage aan GAK over positief belonen van grondgebruikers die schade terugdringen;

Winter 2023/2024

- Implementatie van gebiedsgerichte maatwerkplannen voor schadebestrijding;

2025

- Eerste tussentijdse evaluatie; tussentijdse evaluaties zijn bedoeld om tijdens de looptijd van het akkoord bij te sturen als de voortgang ten opzichte van de doelen van het akkoord onvoldoende is;

2027

- Tweede tussentijdse evaluatie; tussentijdse evaluaties zijn bedoeld om tijdens de looptijd van het akkoord bij te sturen als de voortgang ten opzichte van de doelen van het akkoord onvoldoende is;

2028

- Start proces eindevaluatie en maken van vervolgafspraken.

Bijlage 2 – Matrix beheer en schadebestrijding

Groninger Ganzenakkoord vanaf 2023

Matrix beheer en schadebestrijding

Buiten de foerageergebieden op kwetsbare gewassen

soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug
Grauwe gans												
Kolgans												
Brandgans												

Buiten de foerageergebieden op overjarig grasland

soort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug
Grauwe gans												
Kolgans												
Brandgans												

Binnen de foerageergebieden

diersoort	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug
Grauwe gans												
Kolgans												
Brandgans*												

 bejagen is toegestaan

 foerageergebieden: niet bejagen en niet verontrusten

 winterrust: niet bejagen met het geweer, verontrusten is toegestaan

*** de periode voor de ganzenfoerageergebieden kan verlengd worden van 1 april tot 15 mei bij een aanzienlijk aandeel brandgans, zie onder foerageergebieden, punt 4.**

Toelichting matrix beheer en schadebestrijding

De matrix dient ter verduidelijking van de verschillende periodes en afspraken voor schadebestrijding per ganzensoort.

Exoten en verwilderde boerengans zijn niet opgenomen in de matrix. Voor deze groep gelden geen aparte periodes of beperkingen (mits de winterrust van trekganzen gewaarborgd blijft).

Bij de afspraken over schadebestrijding wordt onderscheid gemaakt tussen trekganzen en standganzen. Standganzen zijn jaarrond aanwezig. Trekganzen komen aan in het najaar en vertrekken in het voorjaar. De periode waarin trekganzen doorgaans aanwezig zijn komt overeen met de periode waarin de foerageergebieden gelden, van 15 september tot 1 april. Trekkende brandganzen kunnen tot ongeveer 15 mei aanwezig zijn.

Het onderscheid tussen overjarig/blijvend grasland en kwetsbare gewassen komt voort uit de winterrust. Gedurende de winterrust is geen afschot mogelijk op overjarig grasland. Verontrusten is wel toegestaan. Kwetsbare gewassen zijn gedefinieerd in de provinciale beleidsregels tegemoetkoming faunaschade. Op deze gewassen is ook tijdens de winterrust afschot mogelijk van trekkende ganzen. De foerageergebieden zijn bedoeld om trekganzen op te vangen. Daar is geen afschot en geen verontrusting mogelijk.

Bijlage 3 - Ontwikkeling ganzenschade Groningen

